



# כשלון האופציה הצבאית ותוכנית ההתנתקות של

## שרון

מחבר: עיסאם מח'ול.

תאריך: 25 באוקטובר 2004

מקור: [אתר "הגדה השמאלית"](#).

תמלול לקידוד להגהה: גל י.

מתן תשובות פשוטות ושטחיות למצבים מורכבים טומן בחובו סכנות רבות, ובמיוחד בשעת מפנה היסטורי. בתנאים מורכבים נחוצות תשובות מורכבות, הבוחנות את מה שמעבר לגלוי לעין, כדי להעריך את התרחישים הפוליטיים והחברתיים ההיסטוריים תוך כדי פעולתם. עלינו לבחון את הדינמיקה שנוצרת בזירה המדינית, להביא בחשבון את היחסים הבינלאומיים ואת האינטרסים האסטרטגיים של השלטון הישראלי ושל הממשל האמריקאי. כך נהגנו גם בבואנו לקבוע את עמדתנו כלפי תוכנית שרון, המכונה "תוכנית ההתנתקות מרצועת עזה", ואת אופן ההצבעה של הח"כים של מק"י-חד"ש בנוגע לתוכנית שרון בכנסת השבוע.

## בין קמפ דייויד לאוסלו

המפלגה הקומוניסטית בארץ, אשר תמכה בתוכנית החלוקה בנובמבר 1947, מציגה מאז פתרון כולל לסכסוך הישראלי-פלסטיני. אולם היא אינה צופה מהצד עד שיוגשם הפתרון המלא והצודק, אלא תומכת באותם תוכניות וצעדים אשר מניעים, ולו חלקית, את ההתפתחות בכיוון הפתרון הכולל והצודק הזה.

עמדותיה של מק"י לאורך כל שנות פעילותה היו חדות ובהירות. מק"י, יחד עם שותפיה בחד"ש, השכילה להבחין בין תהליכים מדיניים הטומנים בחובם את האפשרות לקדם את הפתרון המדיני והשלום הצודק, לבין אלה המעכבים את הפתרון ופועלים למניעתו.

מק"י וחד"ש תבעו נחרצות את פינוי כל השטחים הכבושים – הפלסטיניים, המצריים והסוריים. כאשר על הפרק היו הסכמי קמפ דייויד בשנת 1979, מק"י וחד"ש התנגדו להם משום שהם כרכו את הנסיגה מחצי האי סיני הכבוש עם הכשלתו של פתרון צודק של הבעיה הפלסטינית. בהסכמי קמפ דייויד עם מצרים נקבע, כי לעם הפלסטיני אין זכות להגדרה עצמית במדינתו העצמאית, אלא לאוטונומיה בלבד בחסות ישראל והמדינות הסובבות אותו. הסכם קמפ דייויד, שכלל פירוק התנחלויות ופינוי מתנחלים, הפך מכשול בפני קידום תהליך השלום והקדמה למלחמת לבנון ב-1982, אותה ראה שרון כשלב חיוני בתוכניתו לחיסול סופי של הבעיה הפלסטינית ושל הנהגתו הלאומית של העם הפלסטיני.

לעומת זאת, הסכמי אוסלו, אשר נחתמו בידי ראש ממשלת ישראל יצחק רבין, ויו"ר אש"ף יאסר ערפאת, למרות שלא נכללו בהם כל התביעות היסודיות של מק"י וחד"ש, זכו בתמיכתנו, משום שהם קידמו את השגת הפתרון הצודק והיציב. ביקרנו את תוכנית

הפתרון בשלבים (פעימות) ואת השארת הנושאים העקרוניים לשלב האחרון של המשא-ומתן. אך תמכנו בהסכמים ומילאנו תפקיד מכריע באישורם כחלק מהגוש החוסם. תמיכתנו בהסכמי אוסלו משנת 1993 נבעה מהערכתנו כי ההכרה של ממשלת ישראל באש"ף כשותף לגיטימי למשא-ומתן ולכל פתרון מדיני, ההכרה בזכויותיו הלאומיות של העם הפלסטיני, בניית אמון בין שני הצדדים, הישראלי והפלסטיני, ותחילת הנסיגה מהשטחים הכבושים – הם צעדים התורמים למניעת עימות ויוצרים סיכוי לבנות יסודות לפתרון מדיני של שלום צודק. לכן מילאנו תפקיד של משענת לממשלת רבין, אשר הובילה את הסכמי אוסלו, וזאת לעומת התנגדותנו להסכמי קמפ דייוויד.

הנוכחות של הפרטנר הפלסטיני בהסכמי אוסלו באה על רקע של עלייתו לשלטון בישראל של כוח פוליטי, שהציג כמטרה את הפסקת הכיבוש, ושל הנהגה אמריקאית, אשר בעקבות מלחמת המפרץ ב-1991 חיפשה רגיעה במזרח-התיכון. אלה היו תנאים שבהם התרחשה התפנית והסיכוי ליצירת אקלים חדש ביחסים בין שני העמים, הישראלי והפלסטיני. לכן טבעי היה שמק"י תקרא לניצול ההזדמנות לקידום הסדר השלום הכולל. ממשלת נתניהו, שעלתה לשלטון ב-1996, פעלה לסיכול התהליך המדיני בו תמכנו. ממשלת ברק (1999) התגלתה כסוס טרויאני במחנה השלום, שהוליך שולל את החברה הישראלית ובכללה את מחנה השלום, ואת דעת הקהל העולמית. זאת כאשר הכריז ברק כי "אין פרטנר פלסטיני להסדר מדיני". ברק הותיר את האופציה הצבאית כאופציה היחידה, כביכול, ובמדיניותו זו העלה את שרון לשלטון.

שרון ניצל את המציאות הפוליטית שיצר ברק והקים את ממשלת האופציה הצבאית, הכפופה לסיסמא: "תנו לצה"ל לנצח". ראשי הימין הישראלי סברו, והם סוברים גם היום, כי תפקידם ההיסטורי הוא לחסל את תהליך אוסלו, ובראש וראשונה – את הרשות הפלסטינית ואת המוסדות הפוליטיים, החברתיים והכלכליים של החברה הפלסטינית. שרון סבר, והוא ממשיך לסבור, כי שלטונו הוא הזדמנות, אולי האחרונה, לעצור את התהליך ההיסטורי לעבר כינונה של מדינה פלסטינית עצמאית לצד ישראל. הוא מעריך כי בידיו ההזדמנות ההיסטורית להוביל להנצחת ההתנחלות בשטחים הכבושים משנת 1967, ובמיוחד בתחומי הגדה המערבית, לרבות באזור ירושלים.

## **קריסת האופציה הצבאית ותוכנית ההתנתקות**

חלפו ארבע שנים עקובות מדם, שבמהלכן ניהלה ממשלת שרון מלחמה טוטאלית נגד העם הפלסטיני בניסיון להכניעו לתכתיבים הישראליים החד-צדדיים. באותן ארבע שנים, ממשלת שרון, אשר התירה לצבא לעשות שימוש בכל האמצעים ולבצע את כל הפשעים, לא השיגה את ההכרעה הצבאית המיוחלת. בקרב דעת הקהל העולמית ובקרב רוב הציבור הישראלי רווחת לכן הדעה, כי האופציה הצבאית הישראלית כשלה בהשגת מטרותיה המדיניות, וזאת בשל עמידתו האיתנה של העם הפלסטיני, שלא נחלשה למרות אלפי הקורבנות.

במצב דברים זה, מרבית הישראלים ודעת הקהל העולמית נוטות לתבוע משרון להכיר בכישלון האופציה הצבאית ולחזור אל התהליך המדיני. אפיק חלופי זה פירושו מו"מ עם הפרטנר הפלסטיני, מציאת פתרון שיתבסס על החלטות האו"ם, כיבוד ההסכמים שנחתמו, חזרה לעמדות שתפס הצבא הישראלי לפני אוקטובר 2000, והתקדמות לעבר הסדר שלום. אך במקום להענות למסקנה ההגיונית הזאת, שרון שלף את "תוכנית ההתנתקות" החד-צדדית.

סקרי דעת הקהל בישראל מעידים שוב ושוב כי רוב הציבור מסכים לפינוי ההתנחלויות במסגרת פתרון מדיני. שרון, השואף להנציח את רוב ההתנחלויות, שלף בתגובה את התוכנית להתנתקות מעזה, הכוללת פינוי כמה התנחלויות בלבד. בדרך זו מנסה שרון ליצור מראית-עין של הסקת מסקנות, תוך שהוא חוסם בפועל את הדרך בפני חידוש המו"מ המדיני, פינוי כל ההתנחלויות והשגת שלום.

לשיווק תוכניתו, שרון ניצל את המצב בזירה הפוליטית הישראלית, בה אין כעת כוח חזק דיו המתייצב מאחורי חלופה למדיניותו. מפלגת העבודה הנעדרת מבטלת עצמה בפני שרון ואינה מציעה חלופה למדיניותו. המירב שהיא מציעה הוא לבוא במקום מפלגות הימין בממשלת שרון ולסייע לו בביצוע תוכנית ההתנתקות, שאינה כוללת את סיום הכיבוש, אפילו לא ברצועת עזה.

תוכנית ההתנתקות של שרון, אם תיושם, תהפוך את רצועת עזה כולה למחנה מעצר גדול, הנשלט מכל צדדיו, באוויר, בים וביבשה, בידי הצבא הישראלי. הצעת ההחלטה שהביאה ממשלת שרון לכנסת כוללת סעיף מפורש המציין כי גם לאחר הפינוי, לישראל שמורה הזכות להתערבות צבאית בנעשה ברצועה מתי שתמצא לנכון. לכן תוכנית שרון אין בה סיום של הכיבוש הישראלי ברצועה, אלא ניסיון של ראש הממשלה להתנער אף יותר מאחריותו ככובש לחיי היומיום של התושבים הפלסטינים בעזה, החיים תחת כיבוש ישראלי.

חשוב להדגיש כי תוכניתו של שרון אינה חלק מתהליך מדיני, אלא היא ניסיון לבוא במקום כל תהליך מדיני עכשיו ובעתיד. תוכנית זו אינה שלב בדרך לסיום הכיבוש בגדה וברצועה, אלא מסגרת להעמקת הדיכוי וההתנחלויות בגדה וליישום תוכנית "הבנטוסטאנים".

והנה למרות אופייה ההרסני הזה, שרון השכיל לנצל את תוכניתו כדי לסחוט תמיכה בינלאומית במדיניותו ואף השיג את תמיכתם של חלקים במחנה השלום הישראלי בלגיטימיות של הנצחת גושי ההתנחלויות בגדה.

תוכנית שרון אינה צעד בדרך לכינונה של מדינה פלסטינית עצמאית, אלא ניסיון לקבור את הרעיון הזה ואת הפתרון ההיסטורי בו דגלנו כל השנים. אין בתוכנית שום צעד של חזרה למשא-ומתן, כי אם ניסיון לסחוט הכרה בטענה, שאין פרטנר פלסטיני, לפחות לא בדור הזה, וכי אפשר לעצב פתרון בלי פרטנר כזה.

## תפקיד ישראל באסטרטגיה האמריקאית

יועצי שרון ופרשנים שונים ציינו כי תוכנית ההתנתקות נולדה בעקבות יוזמת ז'נבה, במטרה לחסל את המרכיב הבסיסי ביוזמה. מול הניסיון של הצמד ברק-שרון לקבע את הראייה לפיה אין פרטנר פלסטיני, יוזמת ז'נבה קידמה שיח הפוך, שבמרכזו הקביעה שבכל אחד משני העמים קיים פרטנר לשלום, וכי יש בסיס ומצע פוליטי לפתרון מדיני מוסכם.

תוכנית ההתנתקות היא עוד ניסיון לרמוס את התפיסה שקיים פרטנר פלסטיני. היא ניסיון למנוע את התפשטות ההכרה הציבורית שיש בסיס לפתרון מדיני ההולם את האינטרסים של שני העמים כאחד. כאן הקו המפריד האמיתי בין ההגיון של תמיכת מק"י וחד"ש ביוזמת ז'נבה, על אף מגבלותיה, לבין התנגדותנו לתוכנית שרון, על אף הדיבורים בדבר פירוק התנחלויות ויציאה מעזה.

מה ששרון מחפש אינו סיום הכיבוש. את זה – הס מלהזכיר. מה ששרון מחפש הוא הצלת הכיבוש ויצירת תנאים נוחים יותר להמשך הדיכוי של העם הפלסטיני ולהרחבת ההתנחלויות. שרון חותר להורדתן מעל סדר היום של המדינה הפלסטינית והזכויות הלאומיות של העם הפלסטיני.

שרון מתכנן כבר עתה להטיל את האשם לכל האסונות שיקרו בעתיד על העם הפלסטיני, בהכינו מראש את הטענה שישראל "ביצעה את כל מה שיכלה לבצע". לכן, כפי שהסכמי קמפ דייוויד היו הקדמה למלחמת לבנון, שנוהלה תחת כותרת הכזב "שלום הגליל", תוכנית ההתנתקות תתגלה כמקדמה להעמקת הכיבוש ולהצתת תבערות מלחמתיות חדשות באזור, וזאת במסגרת תפקידה של ישראל באסטרטגיה האמריקאית הגלובלית.

אין זה מקרה שאחד הסעיפים בהצעת ההחלטה שהניח שרון על שולחן הכנסת היא הכרזת בוש בדבר הכרתו בגושי ההתנחלויות, עמידתו לצד ישראל "במלחמתה בטרור", וקביעתו שזכות השיבה תמומש רק במדינה הפלסטינית. אחד ההבטים המסוכנים ביותר של תוכנית שרון היא היותה חוליה בתוכניתו של הממשל האמריקאי להגמוניה גלובלית. ממשל ארה"ב אינו רואה בפתרון מדיני אמיתי של הסכסוך הישראלי-פלסטיני אינטרס חשוב לו. ההפך הוא הנכון. הממשל בונה על שירותיה של ישראל ליישום תוכניתו להשאר האזור על פתחו של הר געש, תוך יצירת מראית עין שארה"ב דוחפת בכיוון פתרון. לכן מתייצב הממשל האמריקאי מאחורי תוכניות ממשלת שרון והתוכנית החד-צדדית שהיא מובילה.

פרופ' ברדלי תאייר מאוניברסיטת מינסוטה פירסם מחקר שכותרתו: "שלום אמריקאי והמזרח התיכון – האינטרסים האסטרטגיים הגדולים של ארצות-הברית אחרי ה-11 בספטמבר" (בהוצאת מכון בגין-סאדאט שבאוניברסיטת בר-אילן). במחקרו מציין פרופ' תאייר: "על ארה"ב להופיע כמי שעושה רבות להרגעת הסכסוך מבלי להניע את הדברים

באמת ומבלי לנקוט בפועל בשום צעד, היכול לפגוע בשיקולי הביטחון של ישראל. כמו המלכה האדומה מהקלפים בסיפור 'אליס בארץ הפלאות', המוצאת עצמה רצה מהר יותר, אך תמיד נותרת במקומה, על ארה"ב מוטלת החובה להגן על ביטחון ישראל, בעודה יוצרת את הרושם שהיא לוחצת על שני הצדדים לקבל את מפת הדרכים".

העדר הפרטנר הפלסטיני מתוכנית ההתנתקות; העדר לחץ מצד רוב מחנה השלום האמיתי בישראל, העסוק בפיזור מחמאות לשרון; העדר עמדה אמריקאית המעוניינת בהשגת פתרון בתקופה הנראית לעין; יחד עם מה שנראה לשרון כהזדמנות היסטורית לחסל את הפתרון המדיני, לחסום את כינון המדינה הפלסטינית ולהציל את הכיבוש – כל אלה מביאים אותנו לראות מראש את המלחמה הבאה, החבויה בתווי פניה של תוכנית ההתנתקות. זו חובתנו להתריע מראש, כדי שנדע מראש מי יישא באחריות לפריצתה.